

Sundhedsstyrelsens rådgivning til Region Syddanmark vedrørende integration og ligestilling af psykiatri og somatik

Integrationen af psykiatri og somatik vurderes at udgøre en væsentlig ændring i regionernes planlægning af sundhedsområdet. Sundhedsstyrelsen har, jf. rådgivningsforpligtelsen beskrevet i sundhedslovens § 206, anmodet regionerne om at indhente styrelsens rådgivning forud for endelig politisk godkendelse af planerne.

Da regionerne har planlagt processer, som stiler mod at færdiggøre planerne og få dem politisk godkendt omkring sommerferien 2025, har Sundhedsstyrelsens rådgivningsproces bestået af et virtuelt møde med regionerne efterfulgt af en skriftlig rådgivning, som hermed fremsendes. Mødet med Region Syddanmark blev afholdt den 2. juni 2025, hvor *Styregruppens forslag til ligestilling og integration af psykiatri og somatik (1. april 2025)* blev drøftet.

Sundhedsstyrelsen har i sin rådgivning taget udgangspunkt i sundhedsloven, inklusive sundhedslovens § 2 omkring lighed i adgang til sundhedsydelser, høj kvalitet i behandling, sammenhæng mellem ydelser, valgfrihed og let adgang til information. Herudover har Sundhedsstyrelsen taget udgangspunkt i den politiske aftale om Sundhedsreform 2024 og intentionerne i denne samt aftalen om ligestilling og integration af psykiatri og somatik mellem regeringen og Danske Regioner fra marts 2025.

Sundhedsstyrelsen har i sin rådgivning lagt vægt på følgende overordnede hensyn:

- Hvordan regionens plan for integration af psykiatri og somatik understøtter integration af psykiatri og somatik på og imellem relevante ledelsesniveauer, herunder fremmer, at der er viden om de særlige vilkår, der er til stede i psykiatrien.
- Hvordan regionens plan for integration af psykiatri og somatik understøtter sundhedsreformens intentioner om omstilling, geografisk lighed og styrkelse af det nære sundhedsvæsen.
- Hvilke overvejelser regionen har gjort sig om hvordan nuværende plan for integration af psykiatri og somatik hænger sammen med de kommende sundhedsråd.

Nedenfor beskrives først de elementer i planen og de yderligere informationer, som blev drøftet på mødet, og som Sundhedsstyrelsen har taget udgangspunkt i. Efterfølgende fremgår Sundhedsstyrelsens rådgivning.

Region Syddanmarks plan for integration af psykiatri og somatik *Integration og ligestilling af psykiatri og somatik*

Der beskrives en række overordnede kriterier, som lægges til grund for integrationen:

- Den nuværende organisering af de kliniske afdelinger videreføres uændret til de integrerede sygehusenheder.
- De kliniske afdelinger - som ikke er regionalt organiseret - integreres i den sygehusenhed, der varetager det samlede populationsansvar (psykiatri og somatik) for det geografiske område, som ”hører til” de fremtidige sundhedsråd.
- De voksenpsykiatriske afdelingers optageområde ændres ikke, men der kan på sigt foretages tilpasninger.
- Regionalt dækkende tilbud skal fortsat være regionalt dækkende tilbud. Dette gælder både kliniske afdelinger (Børne og Ungdomspsykiatri, Afdeling for traume og torturoverlevende (ATT)), samt regionsfunktioner og øvrige specialiserede centre/funktioner, der dækker regionalt. Disse funktioner vil have et særligt ansvar for at indgå i diverse samspil på tværs af regionen og sundhedsrådene, og skal indgå i faglige og ledelsesmæssige samarbejdsfora.
- Regionalt dækkende afdelinger integreres i de sygehusenheder, hvor ”tyngden af aktiviteten” er størst, forstået som såvel aktivitet, men også specialiserede funktioner, forskningsaktivitet mv.
- Der etableres de nødvendige faglige fællesskaber på tværs af de fire sygehusenheder, ligesom det er tilfældet i dag på de fire somatiske sygehuse.

Voksenområdet

De voksenpsykiatriske afdelinger vil fremover blive organiseret således, at Psykiatrisk Afdeling i Odense/Svendborg integreres med Odense Universitetshospital – Svendborg Sygehus, Psykiatrisk Afdeling i Vejle og Middelfart (inkl. retspsykiatrien) integreres med Sygehus Lillebælt, Psykiatrisk Afdeling i Aabenraa integreres med Sygehus Sønderjylland og Psykiatrisk Afdeling i Esbjerg inkl. retspsykiatrien integreres med Esbjerg og Grindsted Sygehus. I bilag til planen er beskrevet de fire somatiske sygehuses tanker om modtagelse af de psykiatriske afdelinger.

Der findes specialiserede funktioner og centre på ovenstående afdelinger, som har regionalt ansvar for alle psykiatriske afdelinger. Disse fastholder nuværende opgaver og regionalt ansvar.

ATT (regionsfunktion og højt specialiseret funktion), er i dag placeret i Odense og Vejle. Jf. kriterierne ovenfor vil ATT fremover blive integreret med Sygehus Lillebælt. ATT flytter til Middelfart Nærhospital i 2025, men bevarer fortsat satellitter i Odense og Vejle. Der er igangsat proces ift. at søge Sundhedsstyrelsens tilladelse til fortsat varetagelse af regionsfunktion og højtspecialiseret funktion på ny matrikel.

Retspsykiatri

Der er i dag retspsykiatri på Psykiatrisk Afdeling Middelfart og Psykiatrisk Afdeling Esbjerg. Retspsykiatrien de to steder integreres, jf. ovenstående, med hhv. Sygehus Lillebælt og Esbjerg og Grindsted Sygehus.

Børne- og ungeområdet

Jf. kriterierne ovenfor vil regionens børne- og ungdomspsykiatriske afdeling blive integreret med OUH med en samlet ledelse. Tyngden af den børne- og ungdomspsykiatriske afdeling er størst i Odense hvor der er akut modtagelse 24/7, der er højt specialiserede funktioner, og der dækkes over hele aldersgruppen 0-17 år.

Der er betydelige børne- og ungdomspsykiatriske funktioner inden for alle tre af de jyske sundhedsrådsområder, primært ambulante. På en række af de jyske sygehuse videreføres/udvikles eksisterende samarbejder mellem voksenpsykiatri og børne- og ungdomspsykiatri og samarbejder mellem somatiske børne- og unge afsnit og psykiatriske børne- og unge afsnit. Herudover vil der være et særligt behov for at understøtte det tværsektorielle samarbejde inden for det børne- og ungdomspsykiatriske område inden for alle fire Sundhedsråd. Det konkrete arbejde ift. dette afventer tilrettelæggelsen af den konkrete understøttelse af Sundhedsrådene.

Øvrige funktioner og administrativ understøttelse

Center for Digital Psykiatri videreføres samlet. Centret er i dag placeret fysisk i Odense, og centret skal fremover fysisk placeres på det Nye OUH. PsykInfo placeres organisatorisk i Regionshuset under en kommende central psykiatrienhed, men den fysiske placering fastholdes i Vejle. Center for Pårørendeinddragelse (CEPI) understøtter sygehusenes arbejde med pårørendeinddragelse på både det psykiatriske og somatiske område. Centeret integreres med Sygehus Lillebælt af hensyn til at sikre sammenhæng med eksisterende forskningsmiljøer dér.

De psykiatriske forskningsenheder, herunder tilknyttede forskere, følger med de enkelte psykiatriske afdelinger ifm. integrationen.

Derudover etableres en særskilt psykiatrienhed i Regionshuset i Vejle, ledet af en stabsdirektør. Psykiatrienheden får til opgave at holde tråd i Psykiatriplanen samt sikre regional koordinering inden for psykiatrien, herunder fx tværsektorielt samarbejde og dialog med eksterne aktører. På mødet med regionen blev det også belyst, at den nye psykiatrienhed bl.a. skal sikre tværgående fokus på den samlede retspsykiatri, nedbringelse af tvang samt understøtte gensidig inspiration mellem psykiatri og somatik ift. fx digitale tilbud og andet.

Administrative og tekniske opgaver, der i dag løses samlet, vil fremover blive løst på hver af de fire integrerede sygehusenheder. Der sikres i den nye stabsorganisering fokus på samlet understøttelse af alle afdelinger, samt særlig opmærksomhed på implementering af 10-årsplanen.

Omstilling, geografisk lighed og styrkelse af det nære sundhedsvæsen

I dag udgør Psykiatrisygehuset en af regionens fem sygehusenheder, men dækker geografisk hele regionen. På det ambulante område er der en høj grad af geografisk tilgængelighed, dvs. den ambulante behandling er placeret i lokalpsykiatrierne og ambulatorier rundt i regionen. Med planen for integration tænkes den geografiske tilgængelighed bevaret.

Planen forholder sig ikke til integrationens betydning for samarbejdet med det primære sundhedsvæsen, og således beskrives omstillingen til og styrkelsen af det nære sundhedsvæsen i relation til integration af psykiatri og somatik ikke yderligere, ligesom der ikke er en beskrivelse af praksissektorens rolle, inklusive speciallægepraksis og psykologpraksis.

Sammenhæng til fremtidige sundhedsråd

Det bliver beskrevet, at der vil være psykiatri i alle sundhedsråds geografiske områder, både ift. voksenpsykiatri (som sammenlægges med de fire somatiske sygehuse), og børne- og ungdomspsykiatri (som fortsat vil være til stede på fire matrikler, med en samlet ledelse på OUH).

I planen beskrives, at de nuværende optageområder ikke svarer helt til de kommende sundhedsråd. På mødet med regionen blev det drøftet, at i regionens kommende Psykiatriplan (se nedenfor) beskrives det nærmere, at der skal laves en analyse af området mhp. at optageområderne på sigt kommer til at følge sundhedsrådene. Der er således taget stilling til, at der ikke findes en løsning på dette i nærværende plan. På mødet blev det ligeledes nævnt, at åbningen af Nyt OUH vil medføre flere senge, og dermed bidrage til at løse kapacitetsudfordringer i regionen.

Sammenhæng til Region Syddanmarks kommende Psykiatriplan 2026-2032

Regionen beskriver, at det forventes, at Regionsrådet i efteråret 2025 beslutter en ny Psykiatriplan, som først og fremmest er en implementeringsplan for 10-årsplanens mål og indsatser med tilhørende betydelige økonomiske midler. Det beskrives i planen, og blev også nævnt på mødet med regionen, at der i Psykiatriplanen lægges op til 19 mål for udvikling af psykiatrien i Region Syddanmark. Disse mål svarer til 10-årsplanens mål. På mødet med regionen blev det uddybet, at områderne gerontopsykiatri og oligofreni, robustgørelse i forhold til speciallæger samt patient- og pårørendeinddragelse beskrives nærmere heri.

Sundhedsstyrelsen har modtaget høringsudkast til ovenstående psykiatriplan med høringsfrist 24. juni 2025. Styrelsen yder rådgivning ift. denne særskilt, og har ikke forholdt sig konkret til indholdet i Psykiatriplanen i udarbejdelsen af nærværende rådgivning ift. integration af psykiatri og somatik.

Sundhedsstyrelsens samlede vurdering:

Sundhedsstyrelsen bemærker, at regionen har lagt hensigtsmæssige kriterier til grund for integrationen af psykiatri og somatik, der flugter med sundhedsreformens intentioner. Sundhedsstyrelsen bemærker ligeledes med glæde, at regionen samtidig med sundhedsreformen har fortsat fokus på implementering af 10-årsplanen for psykiatrien, herunder at der etableres en tværgående psykiatrienhed i Regionshuset, der skal have fokus på koordinering og implementering af 10-årsplanen. Dette vurderer Sundhedsstyrelsen vil bidrage til at understøtte implementering af 10-årsplanen og ambitionerne heri.

Endelig kan styrelsen konstatere, at indeværende plan er første trin i processen med integration af psykiatri og somatik, og at elementer i planen skal konkretiseres yderligere, når den politisk er besluttet.

Sundhedsstyrelsen vurderer således, at elementerne i planen overordnet understøtter intentionerne i sundhedsreformen, men finder, at regionen i den videre konkretisering af planen med fordel kan udbygge beskrivelsen af følgende to områder:

1. Beskrivelse af samarbejde mellem hhv. børne- og ungdomspsykiatrien og somatiske børne- ungeafsnit og tilbud i kommunerne.
2. Omstilling, geografisk lighed og styrkelse af det nære sundhedsvæsen

Ad 1. Beskrivelse af samarbejde ml. børne- og ungdomspsykiatrien og somatiske børne- unge-afsnit

Der står i planen, at lokale samarbejder mellem somatiske børne- og unge afsnit og psykiatriske børne- og unge afsnit videreføres. På møde med regionen blev det drøftet, at regionen er opmærksom på, at der bør sikres en særlig ledelsesmæssig opmærksomhed på børne- og ungeområdet, bl.a. ift. hvordan gode samarbejder med kommuner kan videreføres, herunder ift. det kommunale behandlingstilbud til børn- og unge i psykisk mistrivsel (STIME-samarbejdet).

For at patienterne skal opleve effekten af integrationen og sundhedsreformens intention om omstilling og styrkelse af det primære sundhedsvæsen, anbefaler Sundhedsstyrelsen, at regionen yderligere konkretiserer, hvordan samarbejdet mellem børne- og ungdomspsykiatrien og pædiatrien/somatiske børne- ungeafsnit i regionen kan udbygges og styrkes fremadrettet med henblik på at opnå både faglige og organisatoriske synergier og et samlet, helhedsorienteret blik på patienterne.

På samme vis som det gælder for samarbejdet mellem børne- og ungdomspsykiatrien og pædiatrien, vil regionen med fordel kunne arbejde videre med at beskrive samarbejde og styrket sammenhæng mellem voksenpsykiatrien og de somatiske specialer.

Derudover anbefaler styrelsen, at samarbejdet lokalt mellem den regionale indsats og indsatsen i det primære sundhedsvæsen, herunder kommunerne, beskrives mere detaljeret i en konkretisering af planen. Herunder er det væsentligt at det beskrives, hvordan sammenhængen ledelsesmæssigt understøttes.

Ad 2. Omstilling, geografisk lighed og styrkelse af det nære sundhedsvæsen

Sundhedsstyrelsen bemærker, at regionens plan primært har fokus på at beskrive den organisatoriske integration og ligestilling af somatik og psykiatri på regionens sygehuse. Det er Sundhedsstyrelsens vurdering, at regionen i den videre konkretisering af planen bør uddybe med en beskrivelse af, hvordan samarbejdet med praksissektoren, herunder også praktiserende speciallæger og psykologer planlægges. Herunder bør det konkretiseres, hvordan sygehusenes udadvendte rolle og samarbejde med kommunerne og almen praksis kan styrkes.

For at realisere sundhedsreformens intention om, at mere skal foregå i det primære sundhedsvæsen, og der skal være geografisk lighed, er det således væsentligt, at planen i den videre konkretisering også forholder sig til mulighederne for, at sygehusene generelt kan stille sig til rådighed for primærsektoren, samt evt. også flytte nogle sundhedsydelser fra sygehusene til det nære sundhedsvæsen, herunder til speciallægepraksis og psykologpraksis.

Sundhedsstyrelsen stiller sig til rådighed, hvis der er spørgsmål til ovenstående.

Med venlig hilsen

Agnethe Vale Nielsen
Enhedschef, Sygehuse og forløb